

duchovne obrodit' v duchu veľkých slovenských, československých a slovanských ideálov, aby sme mohli prekonať terajšiu politickú krízu a zabezpečiť istý vývoj do ďalekej budúcnosti. Tomuto cieľu slúži DS so všetkými jej akciami a podnikmi a tomuto cieľu slúži aj dnešná manifestácia. Slávnostné zhromaždenie! Dovoľte mi, aby som dokončil svoj prejav privolaním na slávu našej Republike, našej demokracii ...v dobrom zdraví dožil náš prezident Dr. E. Beneš, za spoločným šťastím a spoločným blahobytom.

Slovenský národný archív Bratislava f. Demokratická strana II., kart. 1, č. 10.

Dokument č. 141

List Michala Zibrína predsedovi Demokratickej strany Jozefovi Lettrichovi z 8. decembra 1947⁹

8. 12. 1947

Vážený pán predseda,
odvolávam sa na to, čo som ohľadne procesu proti Dr. Kempnému a spol. tvrdil v sobotu a čo si Ty nechcel akceptovať a hlásim Ti, že všetko to, čo som v sobotu tvrdil, dnes ráno sa uskutočnilo.

Všetky tie tzv. (po)ďľa Tvojich slov neuskutočiteľné veci (po)ďľa Teba nesprávne a protizákonné sú dnes faktom.

Dr. Müller, št.(átny) zástupca, ktorý posiaľ viedol túto agendu a ktorý podlieha Dr. Novomeskému dnešným dňom je pozbavený tejto agendy, zastáva ju Dr. Feješ s právom „priameho zastupovania“, to značí, že nereferuje prokurátorovi, ale priamo Dr. Buzovi ako povereníkovi.

To isté sa stane v úlohe vyšetrojúceho sudcu, kam príde Dr. Király a Dr. Gel. Aj títo vyšetrojúci sudcovia budú priamo podriadení Dr. Buzovi skr prez.(idiálneho) šéfa Dr. Viktoryho. Myslím, že dosadenie prez.(idiálneho) šéfa Viktoryho jasne Ti hovorí, čo myslím a mám taký dojem, že celá naša snaha, za ktorú sme ťažko platili, aby sa na Povereníctve spravodlivosti komunisti nezariadili a nedirigovali, je už zmarená, lebo Povereníctvo spravodlivosti prechádza absolútne pod vplyv dirigentov komunistickej strany.

Je to najväčšia prekážka, ktorú sme posiaľ utrpeli a ľutujem, že sobotňajšie predsedníctvo nechcelo vážne tieto veci vziať na vedomie a nechcelo sa poradiť o opatreniach, ktoré by som pokladal v tejto situácii za nutné. Práve preto aspoň touto cestou pred Tvojim odchodom z Bratislavy Ťa na túto okolnosť upozorňujem s tým, že už včera som vyhľadal p.(ána) ministra Dr. Franeka a som ho takto informoval za tým účelom aby on informoval Dr. Kočvaru a Dr. Drtinu. Nemôžem si pomôcť, že mám ten dojem, že predsedníctvo môj referát nepochopilo a nechcelo vidieť situáciu tak, ako som ju videl už pred týždňom a ako dnes ona naozaj vyzerá.

Keď som videl to neporozumenie, prestal som hovoriť, trebárs by bolo ešte hodne tém. Ja viem, že moje dopisy a moje reči sú nepríjemné. Žiaľbohu, nie som v stave príjemné veci referovať. Ale musím aj nepríjemné veci preglgnúť a hľadať nápravu.

Komunisti si vedeli už Dr. Buzu získať, vedeli sa k nemu priblížiť, majú s ním kontakt, Viktory ho bude dirigovať a pre náš generálny sekretariát všetky tieto udalosti nestoja ani za

⁹ M. Zibrín zaslal tento list E. Böhmovi na vedomie v ten istý deň.

zámienku. Nuž ráč odpustiť, pán predseda, že ja takto kritizujem. Ja to musím urobiť, lebo moje svedomie mi to tak káže.

Vôbec ste sa nezmienili na Predsedníctve, že Dr. Bugára a Dr. Kempného major Baláž pokúsil sa dostať do svojich rúk. Nezmienili ste sa o tom, že ich už vypočúval a že (sa) im vyhrážal a nezmienili ste sa ani o tom, čo strana urobila, aby podobným prehmatom bolo už raz koniec. Ja ako obhajca a priateľ týchto dvoch našich bývalých generálnych tajomníkov, ktorí iste sa pred 26. májom 1946 zaslúžili o stranu, myslím, nezaslúžia si takto prejavový nezaujem o ich osud.

Ja sám bez podpory Vašej nie som v stave uhájiť týchto našich poslancov a to hlavne vtedy, keď ani jedno uznesenie sa neexekvuje.

Poslanec Dr. Staško nezákonne sedí. Vypočúvaný je na nové veci a nie na staré, ako to prehlásenie hovorilo, trebárs na nové veci ani vyžiadany ani vydaný.

Je to stav absolútne nezákonný.

A náš generálny sekretariát z toho nevyvodzuje dôsledky, náš klub na predsedníctve parlamentu neurobí ani pol kroka a verejnosť pomaly toto vie. Úžasne nám to škodí, že nevieme sa zastať našich ľudí.

Ja by som tom smere očakával zmenu v predsedníctve strany a rozhodne zastať sa právneho poriadku.

Mne nejde o Dr. Stašku, ale mne ide o to, že sa právny poriadok tak narušuje pri našej asistencii, našim mlčaním, že ja neviem, vo výsledkoch kam to povedie.

Ja pripojujem aj môj elaborát,¹⁰ čo dám pp. poslancom čo idú do imunitného výboru a dúfam, že snáď predsa len pohnem so svedomím strany. Ešte raz prehlasujem, nechcem, ani nebudem chrániť človeka, čo efektívne pracoval proti ČSR. Budem ale pracovať proti tomu, aby aj za mojej asistencie sa právny poriadok narušoval a násilnými činmi konštruovali sa procesy len k vôli tomu, aby boli odstránení ľudia, ktorí nebáli sa hovoriť.

Som si vedomý toho, že prípadne veľmi rýchle i mňa stihne osud Kempného a Bugára, ale i osobnú a osobnú slobodu svoju podriaďujem záujmom pre svoje ideály. A to i v prípade, keď ostanem úplne osamotený.

Nezabúdajte, že toto je len začiatok a že za chvíľu budú nasledovať ďalší.

Nezabúdaj, že máme už len 38 nezávislých poslancov, dvaja musia mlčať a aspoň na štyroch sa niečo pletie a tak ostane číslka 34, keď už nebudeme reprezentovať nadpolovičnú väčšinu slovenských poslancov. Rozumieš ma?

Toto som Ti chcel pred Tvojou cestou do Prahy oznámiť, že som si úplne vedomý toho, čo som napísal a že za každé slovo beriem osobnú zodpovednosť. Nechcem Ťa upozorniť, že v členstve ako sa vyhrážajú tieto veci, ktoré sú už dnes hodne známe a že celkom kľudne môžete brať tento dopis ako výkričník.

Nehnevaj sa, že Ťa môj dopis prípadne rozhnevá, nemôžem ale mlčaním prejsť cez zlo dna (dňa?), cítim zodpovednosť, cítim nutnosť, aby som práve to Tebe oznámil.

Dúfam, že ma porozumieš, však dosť dlho sa poznáme a práve preto verím, že môj dopis nájde aspoň čiastočné pochopenie.

Ešte raz sa teším, že v stredu okolo 18,00 hod. stretne sa v klube poslaneckom a že tak tieto veci ako aj iné prajne vybavíme.

Ďakujem Ti za námahu, ktorú veci venuješ a ostávam

s prejavom oddanosti

Tvoj:

Slovenský národný archív Bratislava, f. Demokratická strana II., kart. 3, č. sp. 167.

¹⁰ V archíve nebol priložený.

Dokument č. 142

Prejav poslanca za DS S. Belluša v Ústavodarnom národnom zhromaždení z 11. decembra 1947 o vyšetrovaní tzv. protištátneho sprisahania.

Posl.(anec) dr. **Belluš**: Slávna snemovňa, panie a páni!

Veľkými zmenami, ktorými predchádza náš povojnový život nemohlo sa vyhnúť ani prejednávanie rozpočtu. Konštatoval to p.(án) minister financií v rozpočtovej debata v rozpočtovom výbore. Vieme, že porevolučné časy prinášajú vždy nebezpečie pre štátne hospodárstvo. Pozorujeme menovú krízu, ktorou prechádzajú mnohé stredoeurópske štáty, najmä tie, ktoré boli vojnou značne pauperizované. Toto ochudobnenie Európy pokračuje a vedúci činitelia menovej politiky majú práve teraz najväčšiu zodpovednosť. Pre nás konečne hrozilo toto nebezpečie tiež, a musíme priznať, že vzrast tak zvaných plnení štátu bol v rozpočtoch za minulé roky neobyčajne veľký, presahoval únosnosť sociálnej funkcie, ktorú dnes má moderný štát. Návrh rozpočtu na r. 1948 je po tejto stránke dôležitým medzníkom, lebo uplatňuje tri základné zmeny. Predovšetkým je to dôsledná zásada úspornosti, ktorá začala už škrtaním za súčinnosti kontrolnej a úspornej komisie a končí sa v tom ustanovení finančného zákona, kde sa prikazuje, aby veľká časť položiek v kapitole - vlastná štátna správa - bola znížená o 10 %, nevynímajúc ani titul pri Ministerstve národnej obrany. Dnes v štátnych podnikoch sa prevádzkové podpory znížili o 5 % v prospech štátnej pokladnice. Druhá dôležitá zásada uplatňovaná v návrhu rozpočtu sa týka hospodárenia so subvenciami. Boli sme často svedkami toho, že práve subvenčné hospodárenie slúžilo tomu, aby jedna politická strana získavala výhody na úkor druhých partnerov. Bolo to doslovné plytvanie, ktoré sa tu robilo so štátnymi prostriedkami. Nové znenie vo finančnom zákone je zárukou toho, že takéto prípady sa nebudú opakovať. Je to predovšetkým ustanovenie, v ktorom sa uvádza, že prísľuby a výplaty subvencii sa môžu uskutočniť až v druhom polroku 1948, takže odpadnú časté zjavy stranícko - politického subvencovania, ktoré sme videli ešte pred májovými voľbami lanského roku. A konečne vyzdvihujem tú zásadnú zmenu, že sa nebudú v budúcnosti fabrikovať návrhy zákonov a nariadení len preto, lebo sa podporuje oportunistické a egoistické stanovisko tej - ktorej politickej strany, ale každý rezort bude musieť s návrhmi zákonov a nariadení predkladať aj rozbor výdavkov spojených s ich uplatnením v praxi, dokonca aj navrhnúť úhradu na sumy, ktoré nebudú rozpočtovo zabezpečené.

Všetky tieto zásady predstavujú naše nezlomné úsilie, aby sme konečne dospeli k tomu, že budeme mať skutočne vyrovnaný štátny rozpočet, čo je ideálom každého štátu, ktorý chce mať usporiadanú menu a konsolidované hospodárske pomery. Zábezpeka tohto zdravého hospodárenia bude vtedy, keď na jednej strane budeme rozumne hospodáriť, keď nebudeme preceňovať svoje hospodárske sily, keď nebudeme trpieť velikášstvom, ale budeme rozumieť tomu, že sa musíme po veľkom ochudobnení uskromniť a to nielen slovami, ale aj skutkami. Naším predpokladom pre to je prísna stála kontrola nášho hospodárenia. Sme natoľko demokratickým štátom, že každé prekročenie rozpočtovej kapitoly si vyžaduje súhlasu Národného zhromaždenia. Za nijakých okolností nemôže sa stať prekročenie rozpočtových kapitol bez parlamentného súhlasu a kontroly. V sporiadanom štáte to musí byť vždy parlament, ktorý povie posledné slovo aj pri záverečnom účte štátneho hospodárenia. Toto právo má byť u nás skutočne rešpektované a budeme sa ho pridržovať tým viac, že aj v tomto úseku štátneho hospodárenia vidíme jednu z tých ciest, ktorá vedie k demokratizácii nášho verejného života.

Zástupcovia ľudu sa na základe zabezpečených práv postarajú o to, aby sa uplatnila dôsledná kontrola a úspornosť a takto sa zabezpečili pre občianstvo predpoklady zdravého vývoja finančných pomerov a tým aj blahobyť.